

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

DƯƠNG THỊ THÚY HẰNG

VẤN ĐỀ NỮ QUYỀN TRONG SÁNG TÁC
CỦA MỘT SỐ NHÀ VĂN DÂN TỘC THIỂU SỐ
(KHU VỰC MIỀN NÚI PHÍA BẮC VIỆT NAM)

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ
VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

DƯƠNG THỊ THÚY HẰNG

**VẤN ĐỀ NỮ QUYỀN TRONG SÁNG TÁC
CỦA MỘT SỐ NHÀ VĂN DÂN TỘC THIỂU SỐ
(KHU VỰC MIỀN NÚI PHÍA BẮC VIỆT NAM)**

Ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 8220121

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ
VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: TS. CAO THỊ THU HOÀI

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn là kết quả nghiên cứu của riêng tôi. Hoàn toàn không sao chép của bất kì ai. Nội dung của luận văn có sử dụng tài liệu, thông tin được đăng tải trên các tác phẩm, tạp chí, các website theo danh mục tài liệu tham khảo.

Nếu sai tôi xin chịu trách nhiệm!

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2020

Tác giả luận văn

Dương Thị Thúy Hằng

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn, em đã nhận được sự giúp đỡ, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo, gia đình và bạn bè. Với lòng biết ơn sâu sắc em xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất tới:

TS. Cao Thị Thu Hoài, người thầy đã hướng dẫn em thực hiện luận văn trên. Sự chỉ bảo tận tình, chu đáo và nhiều ý kiến quý báu của cô đã giúp đỡ em rất nhiều trong suốt thời gian thực hiện luận văn.

Ban giám hiệu, phòng Đào tạo sau Đại học, Khoa Ngữ Văn cùng toàn thể các thầy cô đã giảng dạy chuyên ngành Văn học Việt Nam trường ĐHSP Thái Nguyên đã giúp đỡ, tạo điều kiện cho em hoàn thành khóa học.

Xin cảm ơn sự động viên, khích lệ của người thân, bạn bè, đồng nghiệp.

Dù rất cố gắng nhưng luận văn vẫn không tránh khỏi những thiếu sót, rất mong nhận được ý kiến đóng góp để luận văn thêm hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2020

Tác giả luận văn

Dương Thị Thúy Hằng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC VIẾT TẮT.....	v
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	6
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	6
5. Phương pháp nghiên cứu	7
6. Đóng góp của luận văn	8
7. Cấu trúc của luận văn	8
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ VĂN XUÔI DÂN TỘC THIỂU SỐ MIỀN NÚI PHÍA BẮC VÀ GIỚI THUYẾT VỀ NỮ QUYỀN TRONG VĂN HỌC	9
1.1. Khái quát về văn xuôi dân tộc thiểu số miền núi phía Bắc	9
1.1.1. Lịch sử hình thành, phát triển.....	9
1.1.2. Đặc điểm nội dung, nghệ thuật.....	14
1.2. Giới thuyết về nữ quyền trong văn học	20
1.2.1. Khái niệm nữ quyền	20
1.3. Mạch nguồn cảm hứng về nữ quyền trong văn xuôi dân tộc thiểu số miền núi phía Bắc	28
TIÊU KẾT CHƯƠNG 1	31
Chương 2: VẤN ĐỀ NỮ QUYỀN TRONG SÁNG TÁC CỦA MỘT SỐ NHÀ VĂN DÂN TỘC THIỂU SỐ MIỀN NÚI PHÍA BẮC NHÌN TỪ GÓC ĐỘ NỘI DUNG.....	32
2.1. Nữ quyền trong cuộc chiến chống lại những hủ tục lạc hậu	33

2.2. Nữ quyền trong khát khao hạnh phúc đời thường.....	43
2.3. Nữ quyền trong bản năng tính dục	50
TIÊU KẾT CHƯƠNG 2	59
Chương 3:VẤN ĐỀ NỮ QUYỀN TRONG SÁNG TÁC CỦA MỘT SỐ	
NHÀ VĂN DÂN TỘC THIỂU SỐ MIỀN NÚI PHÍA BẮC NHÌN TỪ	
GÓC ĐỘ NGHỆ THUẬT	60
3.1. Nghệ thuật xây dựng nhân vật nữ.....	60
3.1.1. Xây dựng nhân vật qua ngoại hình và hành động	60
3.1.2. Xây dựng nhân vật qua đời sống nội tâm.....	65
3.2. Sử dụng ngôn ngữ giàu tính nữ	68
3.2.1. Ngôn ngữ giản dị, thông tục	69
3.2.2. Ngôn ngữ thẳng thắn, quyết liệt	71
3.2.3. Vận dụng nhiều thành ngữ, tục ngữ và lối ví von, so sánh	73
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3	78
KẾT LUẬN.....	79
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	81
PHỤ LỤC	85

DANH MỤC VIẾT TẮT

DTTS : Dân tộc thiểu số
TK : Thế kỉ

MỞ ĐẦU

1.Lí do chọn đề tài

1.1.Là một bộ phận quan trọng trong nền văn học Việt Nam, văn học dân tộc thiểu số (DTTS) đã đi vào đời sống cộng đồng và mang những giá trị nhân văn cao cả. Trong bộ phận văn học này, thể loại văn xuôi chiếm một vị thế đặc biệt, làm nên những nét đặc sắc tiêu biểu và riêng biệt. Như GS. Phong Lê đã từng nhận xét: *“Văn xuôi miền núi chiếm lĩnh được một vẻ đẹp riêng không thay thế được, không ai bắt chước được”*. Trải qua một quá trình tự mình vận động và vươn ra hòa cùng đại dương văn học Việt, đến nay, văn xuôi dân tộc thiểu số đã đạt được rất nhiều thành tựu lớn và có chỗ đứng trên khắp các vùng miền của cả nước. Trong đó, tập trung chủ yếu ở ba khu vực: miền núi phía Bắc, Tây Nguyên và Tây Nam Bộ.

1.2.Khu vực miền núi phía Bắc là một địa bàn rộng lớn và là nơi sinh sống của nhiều đồng bào dân tộc thiểu số như Tày, Nùng, Dao, Mường, H'Mông... Mỗi dân tộc lại ghi dấu một nét văn hóa riêng tạo nên bức tranh miền núi phong phú, đa dạng, giàu bản sắc dân tộc. Văn xuôi khu vực này cũng tiêu biểu và khởi sắc hơn cả về số lượng tác phẩm cũng như đội ngũ các tác giả như: Nông Minh Châu, Vi Hồng, Triều Ân, Bùi Thị Như Lan, Nông Viết Toại, Vi Thị Kim Bình, Cao Duy Sơn, Ma Trường Nguyên, Hữu Tiến, Mã A Lềnh, Vương Trung... Các nhà văn khi viết về miền núi đều có những tìm tòi, khám phá hết sức mới mẻ mà vẫn đậm đà bản sắc văn hóa dân tộc. Đặc biệt, các nhà văn này đều có một điểm nhìn chung trong cách xây dựng hình tượng người phụ nữ miền núi trong đời sống đương đại, có cả sự xót xa, thương cảm và ngợi ca. Dường như với các nhà văn, được viết, được tả, được thể hiện niềm ưu ái dành cho những người phụ nữ vùng cao là một niềm “vinh dự” và “tự hào”, bởi qua những trang văn chất chứa bao tình cảm ấy là cả niềm tin và hi vọng vào một tương lai tươi sáng hơn cho những thân phận còn đong đầy bất hạnh nơi các bản làng xa xôi. Vượt hơn cả hi vọng và mong ước, các nhà văn dân tộc miền núi còn hướng đến một vấn đề cao cả, mãnh

liệt và cũng vô cùng chính đáng: vấn đề nữ quyền cho người phụ nữ vùng cao.

1.3. Vấn đề nữ quyền đang là xu hướng của thời đại hiện nay, nhận được sự quan tâm của toàn xã hội. Từ xa xưa, ý thức nữ quyền đã có ở Việt Nam trong cội nguồn nền văn hóa nông nghiệp lúa nước, được thể hiện qua tín ngưỡng thờ Mẫu, việc tôn thờ nữ thần, thờ mẫu thần, thờ mẫu tam phủ, tứ phủ với quyền năng sinh sôi và che chở cho con người xuất hiện khá phổ biến và có nguồn gốc lịch sử lâu đời. Trong thời kì phong kiến, chịu ảnh hưởng nặng nề của Nho giáo với quan điểm “*trọng nam - khinh nữ*”, hay là “*nhất nam viết hữu, thập nữ viết vô*”, có thể thấy, người đàn ông được coi trọng, được nắm quyền hành trong xã hội còn người phụ nữ chỉ là cái bóng mờ nhạt, không được coi trọng. Người phụ nữ bị bủa vây bởi tập tục lạc hậu, họ chỉ biết sống cam chịu và phục tùng, số phận chịu nhiều đắng cay và ngang trái. Bởi vậy, dấu hỏi lớn ở đây là làm sao để người phụ nữ có được quyền bình đẳng trong cuộc sống?

Khi xã hội bước vào thời kì đổi mới, đời sống kinh tế xã hội và tư tưởng có nhiều thay đổi, chủ nghĩa nữ quyền lúc này giải thích nguyên nhân tại sao phụ nữ bị áp bức trong xã hội và làm thế nào để nâng cao địa vị của phụ nữ. Vì thế tiếng nói đòi quyền bình đẳng và quyền sống của người phụ nữ được chú trọng hơn. Trong văn học, hình tượng người phụ nữ luôn là nguồn cảm hứng bất tận, vừa quen thuộc, vừa mới mẻ của những văn nghệ sĩ và là hình tượng nghệ thuật tiêu biểu cho văn học dân tộc. Cuộc đấu tranh vì bình đẳng giới đã diễn ra đồng loạt trên mọi phương diện của đời sống xã hội, trong đó có văn học nghệ thuật. Lúc này, vấn đề về nữ quyền được nhắc đến nhiều trong đời sống văn học nước ta, chi phối diện mạo văn xuôi Việt Nam trong đó có văn xuôi dân tộc thiểu số.

1.4. Qua những sáng tác văn xuôi, các nhà văn dân tộc thiểu số thấu hiểu được số phận của người phụ nữ miền núi còn chịu nhiều thiệt thòi, áp bức nên bằng các phương thức khác nhau, họ đã đưa vào tác phẩm của mình hình ảnh người phụ nữ và cuộc sống của họ trên muôn nẻo cuộc sống với sự đồng cảm, yêu thương, trân trọng. **Âm hưởng về nữ quyền tuy còn mơ hồ nhưng tiếng vọng của nó đã vang lên** thể hiện ở việc người phụ nữ dân tộc thiểu số dám đứng lên

chống lại những phong tục, tập quán đã lỗi thời, lạc hậu, mang màu sắc mê tín, những thói hư, tật xấu làm xã hội trì trệ, trở thành vật cản, là gánh nặng đối với các cộng đồng người dân tộc thiểu số. Dù luôn phải đối mặt với những khó khăn, thử thách trong cuộc sống nhưng thẳm sâu trong tâm hồn, họ luôn khát khao về cuộc sống hạnh phúc - đời thường giản dị, tươi đẹp. Đọc những sáng tác của Vi Hồng, Bùi Thị Như Lan và Cao Duy Sơn... Ta có thể thấy các tác giả đều chú ý khắc họa thành công hình tượng nhân vật nữ dân tộc thiểu số, dành cho họ nhiều trang viết tâm huyết trong sáng tác của mình với những phát hiện về những khát vọng cao đẹp của người phụ nữ mang âm hưởng nữ quyền rất đậm nét. Từ đó, có thể khẳng định, các nhà văn dân tộc thiểu số đã góp tiếng nói của mình để tôn vinh những người phụ nữ, những người mà ở bất cứ thời đại nào, quốc gia dân tộc nào cũng giữ vai trò trọng yếu trong việc giữ gìn và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống của mỗi dân tộc.

1.5. Vấn đề nữ quyền là đề tài có ý nghĩa sâu sắc, có sức lôi cuốn đặc biệt và cũng rất thiết thực với bản thân vì sự yêu thích và muốn khám phá về người phụ nữ dân tộc thiểu số. Chính vì những lí do trên đã thôi thúc tôi chọn “Vấn đề nữ quyền trong sáng tác của một số nhà văn dân tộc thiểu số miền núi phía Bắc” làm đề tài nghiên cứu. Hi vọng đề tài thành công sẽ là một tài liệu tham khảo hữu ích cho những người muốn tìm hiểu về văn xuôi miền núi nói chung và vấn đề nữ quyền trong văn xuôi dân tộc thiểu số nói riêng.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Ở Việt Nam, vấn đề nữ quyền được manh nha trong lý luận phê bình văn học đầu TK XX, nhưng phải từ năm 1986 trở đi, âm hưởng nữ quyền trong văn học mới thực sự được chú ý. Vấn đề nữ quyền đã được một số nhà nghiên cứu đề cập đến như: Trong bài báo *Về tinh thần nữ quyền trong tiểu thuyết, truyện ngắn Việt Nam sau 1986*, Nguyễn Mạnh Hà cho rằng: “Tinh thần nữ quyền (...) biểu hiện nổi bật ở những điểm sau: đã phá trật tự nam quyền, tìm lại chính mình, khẳng định những ưu việt”. Châm Khanh chủ yếu lý giải sự xuất hiện mạnh mẽ,